

Читалище

съвременна

брой 45, февруари 2012

МЕСЕЧНО ИЗДАНИЕ НА НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ „Д-Р ПЕТЪР БЕРОН – 1926 Г.“

УМНИ ОТВЕТИ

Агасикла, лакедонският цар, попитаха: Как може един самодержец да удержи здраво царството си? И той отвеца: Ако обладава своите люде, каквото един баща своите чада.

Агисила попитаха: Мужеството ли е по-горно или правдината? А той рече: Ако бяхми вси праведни, не ни требаше мужеството.

Муник, като го подканяше син му да погуби малко воини, та да призьмни едно полезно място, рече му: Шеш ли и ти да си един от тях?

Антипатър подканяше Фокиона да стори една неправедна работа, а той му рече: Антипатре, не можеш ма има и за ласкател и за приятел.

Един атинянин ся пришиваше Ификрату, чи е шиварский (терзийский) син, а той му рече: Моят род от мен начева, а твоят на тебе ся совершава.

Аристотела попитаха: Що изпичели от философията? А той рече: Да правя от самосебе си, щото другите правят от страх.

Из четвъртия раздел на „Буквар с различни поучения, собран от Петра Х. Беровича за българските училища“, известен като „Рибен буквар“ от Петър Берон, 1824 г.

СЛАВЕИТЕ НА ЧИТАЛИЩЕТО ПЯХА ЗА РОЗИТЕ НА ИНДОНЕЗИЯ

Детска хорова студия „Български славеи“ при Народно читалище „Д-р Петър Берон – 1926 г.“ с диригент Неолина Пелова участваха при откриването на изложбата на Златка Бобева „Восьмична феерия – БАТИК“. Изложбата бе организирана от Държавния културен институт към министъра на външните работи, посолството на Индонезия у нас и Сдружение „Приятел на Индонезия –

Нусантара“ и бе открита на 23 януари 2012 г. в галерия „Мисията“ (ул. „Алфред Нобел“ 2). За художничката и нейното творчество говори проф. Анна Бояджиева, зам.-ректор на Националната художествена академия. Освен нашите славеичета със свои танцови изпълнения зарадва публиката и Ансамбълът при просолството на Индонезия „Очарователните рози на Архипелага“.

Георги КОНСТАНТИНОВ ВРАНА В СНЕГА

На Валери Петров

Белее баба Марта...
Нов сняг е навялял.
Просветва бял асфалтът.
И Черни връх е бял.

Под белоснежна маска
градът е скрил лице.
Дърветата поклащат
бинтовани ръце...

Но в тази панорама
от сребърна тъга
долита черна врана –
да изкълве снега.

ТАКА ПОЖЕЛА СЪДБАТА

Откъс от книгата „Сеячът на безсмъртие“. Думи за Николай Хайтов

Д-р Елена АЛЕКОВА

Когато ме поканиха да напиша нещо за Николай Хайтов, се леко уплаших. Не че не съм писала спомени и портрет за него, бележки за „дивите“ му разкази, за „шумките“ му от габър, за автобиографичната му книга „През сито и решето“, за дневниците му. Просто докосването до този мощен дух, белязал българската духовност през втората половина на XX век, е винаги стъписващо, някак магнетично. Не мога да повярвам, че съдбата ме срещна с него, че в годините на безвремие, на социални и духовни трусове за българското общество отстоявахме едни и същи позиции.

Дълго се колебах дали да пиша и защото трудно се споделят съкровени неща. При това има

опасност да пишеш повече за себе си, отколкото за човека, за когото пишеш. Но това е естествено. Дебне и друга, много по-голяма опасност – да минеш под общ знаменател с личности, които с късна дата си приписват приятелства, „заслуги“, „искрени чувства“, вяност, набързо забравили дребните си предателства, тънките си сметници. Това по правило са хора гласовити, вдъхващи доверие, умели и ловки в изкуството да използват големите преди и след смъртта им в своя изгода, препращайки в глуха линия истинските им приятели и съмишленици.

Докато се колебаех дали да пиша или не за него, по Канал 1 на Българската национална телевизия в най-гледаното време

веднага след централната емисия новини в 20 часа излъчиха документалния филм „Как да продадем България“ от рубриката „Кръстопътни времена“.

„Как да продадем България!“ Заглавие, само себе си съвсем красноречиво. Не повярвах на очите си...

Тогава реших, че няма как да не пиша за Николай Хайтов. Още повече, че напоследък в мигове на равностетка често ми се случва да се връщам към битките, които водехме заедно и поотделно, да търся смисъла на това, което правехме и направихме (в смисъл – да осъзнавам значението на неговото огромно дело и някъде съвсем-съвсем накрая да виждам своето скромно участие и съучастие).

Продължава на 4 стр.

Георги КОНСТАНТИНОВ

Из „ВРАНА В СНЕГА“

ФАМИЛНА КЪЩА

На моя син Константин

От нея е тръгнал
моят бащин род.
В нея е роден баща ми...
А сега голямата къща
под вардарско небе
е пуста и тъжна –
като душата на бежанец...
Праядо ми Христо Манасиев
още не се е върнал
от безкраен гурбет.
Неговият брат Аргир Манасиев
броди нейде из Пирина –
самотен войвода,
останал без чета.
Дядо ми Георги,
пронизан от пневмония,
и до днес лежи
в някой кален окоп
на Първата световна.
Моят баща Константин
потъна
в плевенските гробища –
неуспял да зърне отново
родната си къща...
Аз пък имах късмета
да мина оттатък.
Пророних една късна сълза
и отминах...
Сега пийнали призраци
чукат на вратата.
Но няма кой
да им отвори.

Град Гевгелия, Македония

ВИНАГИ НЕЩО ПО-ДРУГО...

Какво е поезията?
Според поета –
вечерно слънце,
бяла мъка
и любов без име...
Според лекаря –
една
щастлива форма
на неврастения.
А според филолога Хикс –
поезията
не е нищо друго,
освен глаголи,
съществителни
и тук-там епитети...
Не, Поезията
е нещо по-друго,
казва народната песен...
Тя е като сурия елен
над извора:
„С рогата си го мътеше,
с очите си го бистреше.“

МЕРСИ ЗА КЪСМЕТА

Крадци в лимузини.
Мафиотска управа.
Съдебни абсурди.
Улична дрога...
Не ми се живее в такава държава.

Георги Константинов е новият гост на Литературната гостоприемница при Народно читалище „Д-р Петър Берон – 1926 г.“ с водещ Надежда Захариева. Срещата с него е на 15 февруари 2012 г. от 18 часа в читалището. Ще бъде представена новата му стихосбирка „Врана в снега“.

А в друга държава да бъда –
не мога.
Не мога без Витоша
в моя прозорец.
Без звук на камбана от черквата
близка.
Без чашата вино
с обичани хора.
И даже кавгата отвън ще ми
липсва...
Но как да си плащам
парното, тока
и как да се храня с реч-ментета?
Е, трябва да гледам на себе си
по-нашироко:
в Европа живея! Мерси за
късмета...

Мерси за късмета,
за грижата висша...
Навярно в глобален проект се
намирам:
напълно ограбен,
свободен да дишам...
И в болна държава –
да не умирам.

СЕЛСКА ПАНАХИДА

Умира тихо българското село.
И няма кой за него да заплаче...
Там някъде зад билото изчезват
последните
орачи и сеячи.
А младите, доколкото ги има,
отчаяни, отлитат от
гнездата –
висят по гары,
търсят хляб в чужбина,
по чуждите полета са аргати.
Тук къщите сами мълчат
по залез,
коминът към земята е
наклонен...
И хищни сенки нощем обикалят,
за да откраднат стока или
спомен.
Умира тихо българското село.
И вместо школския звънец
да бие,
камбанен звън обажда се
несмело...

А ние?
Доколко живи сме и ние?
Какво че в хитър бизнес
ни е провървяло?
Какво че можем чак в Париж
да идем?..
Умира тихо нашето начало.
А пък какъв е краят ни,
ще видим.

Когато падна,
се хващам за земята –
за Дунавската равнина.
За Балканския полуостров.
За континента Европа.
За планетата Земя...
Държа се и знам:
по-ниско от земната пръст
и да искам –
не мога да падна...
Имам само
една възможност –
да се вдигна
и да поема
нагоре.

СЛЕД ГОЛЕМИЯ ДЪЖД

И в миг изчезна
звездното небе.
Превърна се
на водопад от капки...
И ти вървиш
сред мокри гласове,
разперили чадъри
като шапки.
Ако си блестял
като звезда преди,
сега и теб
е приземил потопът...
Я, колко
паднали звезди
проблясват
в уличната локва!

ЖАДНА РЕКА

Сред зноя летен
сънно тя шуми –
едва потрепват дребните
вълни.
Докосвам я,
обзет от мисъл странна:
реката също може да е жадна.
Жадува тя
за бистри дъждове,
за ласката на буйни ветрове,
за плясък на криле и звънки
думи,
за хладни изгреви и сенки лунни,
за цветен ден и пухкав небосвод,
за бряг зелен, за повече
живот...
Протягам шеп...
Ето че и аз самият
от тази жажда
мога да отпия.

МУФЛОН

Някъде в Азия
ловците срещнали
един странен муфлон –
с опасно извити рога,
които растат навътре
и пронизват самия него...
Един скоклив,
пълен със живот
самоубиец –
където и да скита,
каквото и да прави,
два остри върха
приближават към сърцето му...
Ден след ден,
нощ след нощ...
Простете
за внезапното сравнение –
но това е поетът.
Където и да скита,
каквото и да прави,
стиховете му опасно растат –
уж растат навън,
а са извити навътре...
Уж търсят други сърца,
а бавно
пронизват
сърцето му.
С убийствения навик
да растат през него...
А може би –
и след самия него.

МИЗИЙСКИ ПЕЙЗАЖ

Дървото
се перчи на хълма
със своята горда самотност,
а долу житата покълнали
надигат връхчета остри.
Дървото
все още не вижда,
че в общата пролет участва,
че наоколо
тихо приижда
едно необятно богатство.
Ще мине априлският вятър.
Чак после, през кроткото лято,
дървото
като император
ще заплува
в море от злато.

ПРЕПЛИТАНЕ НА СВЕТОВЕ

За романа на Йордан Иванчев „Солон рече“

Народно читалище „Д-р Петър Берон – 1926 г.“ и издателство „Летера“ организират поредното издание на 25 януари 2012 г. в Пиано бар „Social club“ на Столична библиотека Литературна гостоприемница с водещ Надежда Захариева представи романите на Йордан Иванчев „Цветовете на ужаса“ и „Солон рече“ – продукция на издателство „Летера“. За автора и книгите му говори Младен Влашки, а изпълненията на Росен Парлапанов на пианото повдигнаха градус на настроението. Авторът разказа как е създавал книгите си и отговори на запитванията, които му бяха отправени от публиката. Сред присъстващите бяха управителят на издателство „Летера“ Надя Фурнаджиева, както и много писатели и почитатели на художественото слово, сред които Атанас Капралов, Банко П. Банков, Донка Петрунова, Елена Алекова и др.

Младен ВЛАШКИ

Едва в края на прочита става ясно, че това е ръкопис на един своеобразен, „любовен“ роман – в последните размисли на медиума Марко се разбира, че всичко, което се е случило в историята, е с една цел – да се съберат Филипа и Иринея. Сюжетът е обрамчен от мисловния поток на Марко – в началото той се намира в една тоалетна, която е „негово работно място“ и изобщо „обиталище“, а в края – той е предал Богу дух и мисловният му поток тече в отвъдното. „Извисяващият“ път на този романов персонаж се дължи на факта, че единствено той се е оказал възможен медиум за античния законодател Солон. Последният „влиза в главата“ на Марко и го кара да говори неща, които напълно не разбира (по този начин се създава и възможност за известна комичност в текстовия пласт, свързан с Марко, неговото говорене и комуникациите му с останалите герои по посока на разбирането).

Основната действена цел, която Солон поставя пред Марко, е да намери един човек (това е Иринея), да го отведе в един изоставен фургон до едно градче и да го свърже с една жена. Тази задача се разкрива постепенно, за да се запази „тайната“ на развитието на сюжета. Успоредно с тази сюжетна линия протича и описанието на клана Елисеви – Антон Елисеев, женен за Розичка, племенниците му братя Елисеви – Мирон и Павлин, прелюбезният господин Кирил и неговата възлюбена Аглия и т. н. Всички тези персонажи са потопени в иронично изобразен като кичозен дребен свят, в който витае атмосфера, подражателна на романтиката и на иманярските тайнства. В градчето на Елисеви живее и Филипа (отдавна забравена от Иринея негова позната от детството). Тези обстоятелства събират на едно място – в градчето (около една изложба и около идеята на Антон Елисеев да направи ресторант, в който се осъществява и сватбата на чичо Кирил с Аглия).

Всъщност в този сюжет действителен конфликт няма – това е романова проза без действена интрига. За всеки персонаж (най-често при въвеждането му) се разказва биографичната му история. Тези истории са в някакъв вид свързаност. Примерно Иринея е син на популярен (включително и с женските си истории) художник, защитил е докторат върху Солон и неговото място в световната култура (от този факт произтича интересът на Солон към него – поради правдивостта на написаното), обезверен от живота,

изоставил се на житейското течение. Чрез медиума си Марко Солон го открива и свързва с Филипа. Тя е дъщеря на една от жените, които са позирани на бащата художник. Свързването става на предимно сексуална основа.

Тази сюжетна конструкция позволява преплитането на световите (нека ги обобщим така – подвластни на Солон и на Антон Елисеев) на вечното, разбиращото изкуството и културата и на еснафското, копиращо света на голямото изкуство и култура. Дори в гена на Елисеви този нагон е видим – Иван, братът на Антон, е бил човек с умения да пише, но поради лош брак с най-бедната мома от семейство гастролиращи актьори и играчи на хазарт, опропастява живота си. Двамата братя Мирон и Павлин са родени глуповати и с мечти за артистични изяви, но в романовото повествование влизат обрани до шушка на комар и т. н. При това преплитане се създават ситуации за разговор върху история на изкуството, които от една страна имат познавателен ефект и върху читателя, от друга – създават тайнствено (псевдо-, както ще се окаже накрая) напрежение по линията на скритата, намеквана и т. н. иманярска дейност на Антон Елисеев. В преплитането на тайнственост и романтика в еснафския свят голяма роля играе господин Кирил и тайнствената му, екзотична (идва от Африка) любов Аглия, тяхната връзка, реализирана писмовно и поведенчески под „натиска“ на „любовните романи“ на Розичка (която впрочем почти липсва като реално действащ персонаж, един вид се е дематериализирала), е разказана в мек ироничен фокус, който се демаскира в случката с посрещането на Аглия на гарата, когато тя пристига преоблечена като негърка – тайнствеността се превръща във фарс.

Мисля, че тези наблюдения дават основания да определим романовия ръкопис към произведенията с интелектуална тематика, в които авторът експериментира така, че под видимия пласт на разказаната история, трябва да се чете нещо друго. Като в „Мадам Бовари“ на Флобер – в напълно провинциалния свят, в който не се случва нищо ярко конфликтно, витаят атмосферите на романтичните четива и на просветителско-енциклопедичната светонастройка, които задават модели на поведение на персонажите. При Флобер сложно преплетеният от двете линии свят, в който само се повтарят модели, без да се вника в същинския им дух, води до трагедия за семейство Бовари. При Йордан Иванчев финалът е видимо позитивен. Иначе

и в неговото повествование провинциалният свят копира модели, не се случва нищо решително важно, дори появата на странната двойка Марко и Иринея не го разтърсва, напротив кланът Елисеви бавно и сигурно я вписва в доминираното от него времепространство. С постигането на общия семеен живот на Филипа и Иринея като че ли ролята на Солон се изчерпва, естествено и тази на Марко (затова той се преселва във вечността) и романът няма как смислово да продължи. Във философски аспект Иринея достига до осъзнаването на пустотата като състояние на духа, което също е своеобразен край на търсенето и всъщност край и на романа. Биха могли да имат продължение случванията около семейство Елисеви, но те сами по себе си не са събитийно важни – те просто предоставят материал за изобразяване на един вид провинциална среда. И така иначе предизвикателното и провокативно начало на романа се отлива в един по-скоро битово закономерен, но не романово ефектен финал.

Езиково романът е доста разнообразен – от изкуствената смесица в езика на Марко, през остроумни диалози (между Филипа и Иринея) и романтични описания и словоизлияния на господина Кирил, до вулгарно слово в някои поанти на Антон Елисеев или в повествованието за секса между Филипа и Иринея. Най-непривично звучат думите и мислите на Марко – смесването на диалектни форми, на просторечие и на терминология, която е отглас на Солоното слово, е предизвикателство за някакъв вид стилизация, която поне според мен се е отдала двукратно на автора. Постигнато е внушението за простодушност, но порядъчно съзнание, което характеризира героя, но не винаги смесването на диалектните форми (от различни диалекти) звучи естетически приемливо, читателят остава с впечатление като за нещо изкуствено направено.

Не навсякъде ироничното повествование за света Елисеви „обсебва“ читателското внимание еднакво поради разнообразието от повествователни прийоми. Един пример. Когато някои от тях са по-натрапчиви – примерно повтарянето на името „Симона, Симонита“, като лична характеристика на Антон-Елисеевото съзнание в припокриването на повествователната перспектива с тази на героя, те привличат по-силно вниманието на читателя. В този епизод обаче иронията се разгръща най-вече в диалога между Антон и Симона. Самият завършек на епизода е почти абсурдистки в комбинирането на логично разсъждение, метафора от потока на съзнанието и метафора в позиционирането на героинята, които играят със значенията на глагола „качва“ и метафората на „яйцата“. Честотата на самото повтаряне на името (което би могло да се избегне) привлича вниманието към самия прием на повтаряне, който за единството на този епизод не е така важен. Иначе повтарянето на „Симона, Симонита“ характеризира образа на Антон Елисеев, но читателят се изправя пред въпроса: „Защо така натрапчиво?“. Мисля, че подобни „стилистични гра-

Йордан Иванчев разказва предисторията на романа

павини“ биха могли да се преодолеят в една редакция. Всъщност това е и необходимо, защото пряко кореспондира със замисъла на романа.

Какво, след като не е сюжетното, остро конфликтно напрежение, ще поддържа интереса на читателя? Очевидно, не историята, която му бива разказвана, а начинът, по-който му бива разказвана. В този смисъл, мисля, че е необходимо авторът да прецизира и някои описания и отклонения в биографиите на героите (би могъл да намали обемите на разклоненията по линията на Елисеви, а и експозиционните моменти по двете линии), за да стане по-осезаема мрежата от значения (примерно в един невгълбен прочит може да се пропусне краткият епизод със „семеиното целуване“ по очите на малката Филипа и тогава дълго ще остава загадка защо тя отказва точно тази близост на Иринея и защо в края на краищата, освобождавайки се, му позволява и тази целувка). В този смисъл началото на романа е малко подлъгващо читателя – началният колорит, необичайните фигури, необичайната словесност и играта с повествователните перспективи създават едно очакване за друг тип сюжетирание – примерно за разкриване на тайни, свръхестествена (ролята на Солон) помощ в някакъв вид приключения и т. н., а с навлизането в прочита става все по-ясно, че трябва внимателно да се следят разпилението на пръв поглед знаци, за да се стигне до смисли и съответно до романовото послание.

Тази рецептивна перспектива е укавана от самия автор в тълкуването на картината със старците и тиквите и тъкмо този епизод би могъл да се схваща като край на експозицията и навлизането в същината на романовата материя. Но, погледнато композиционно, той идва доста късно – след като са изградени вече читателски стратегии на очакването.

Мисля, че прецизирането на стила и композицията на романа ще са единствено от полза за неговата среща с читателя. Тъй като този читател не може да бъде масовият читател (не е такава и тематиката на романа – най-едро бихме могли да обобщим така – изкуството и мястото му в човешкия живот), а изкушеният читател е и по-взискателен към тънкостите на романовия занаят. Тънкости, които Йордан Иванчев не еднократно е показвал, че владее.

ТАКА ПОЖЕЛА СЪДБАТА

Откъс от книгата „Сеячът на безсмъртие“. Думи за Николай Хайтов

Д-р Елена АЛЕКОВА

Литературна гостоприемница при НЧ „Д-р Петър Берон“ с водещ Надежда Захариева ведно с Националния литературен салон „Старинният файтон“, Софийския университет „Св. Климент Охридски“, Съюза на тракийските дружества в България и издателство „Български писател“ организираха премиера на книгата на Елена Алекова „Сеячът на безсмъртие“ (Думи за Николай Хайтов). Премиерата се състоя на 10 октомври 2011 г. в аулата в СУ „Св. Климент Охридски“, която бе препълнена с почитатели и приятели на Николай Хайтов и авторката. Книгата бе представена от Велин Георгиев, художествен ръководител на НЛС „Старинният файтон“. Актьорът Вели Чаушев прочете откъси от нея. Известният историк и общественик Стоян Райчевски припомни значими факти и събития от биографията на големия писател и родолюбец. Невероятната Христина Лютова изпълни любими на Николай Хайтов родопски песни, а учениците на Калинка Згурова от Певческа школа „Кънев – Калинка Згурова“ Георгия и Мартин (дует „Рукатка“) придадоха на вечерта допълнително очарование. Накрая Елена Алекова благодари на всички, съпричастни към издаването на книгата и провеждането на нейната премиера. Сред присъстващите бяха много писатели, народни изпълнители, композитори, общественици, изследователи и почитатели на българската литература и гости на Литературния мост „Загреб – София“ акад. Анте Стамач и Степан Чуич.

Продължение от 1 стр.

Целия си живот Николай Хайтов посвети на България. Не съм срещала досега човек сред хората, които познавам, който така да я обича, който така предано да работи за утвърждаване и съхраняване на българщината. Срецам хора, които аргументирано, солидно, убедено, научно и пр. доказват, че някои от тезите му не са правилни, че например никакъв гроб на Васил Левски в църквата „Св. Петка Самарджийска“ нямало, че той го измислял, за да повдига националното ни самочувствие. А ето, една от последните книги, които той издаде приживе, беше отново „Гробът на Васил Левски“ (2002 г., София, ИК „ГорексПрес“), – сборник с исторически и археологически документи и свидетелства. Споделяше, че е искал да напише и книга за Апостола, и съжаляваше, че няма време.

Мисля си, как ли щеше да се почувства Хайтов, ако беше гледал филма под заглавие „Как да продадем България“, в който дори не ставаше дума за гори, заводи, жито, домати, а идеше реч за духовност. Допускам, че може да е имало скрита ирония, осъдителен подтекст в сблъсъка на заглавието с онова, което се говореше във филма. Не почувствах подобно нещо, само го допускам. Но дори и така да е, не може да се избегне блудкавият привкус на продажничеството – как да изтъргуваме България, как да блеснем, как да се покажем в най-добра светлина, че да ни купят – онези, от Европата... Бррррр...

„Умряха родителите ми, умря селото ми, умря България, за която работих петдесет години. Отивам си от тоя свят с кеф.“

Така Николай Хайтов говореше пред приятели дни, преди да ни напусне. Твърде горчиви думи. Но горчивината не му попречи да се бори. До последния си миг. След време в статия за него – „Писателят и родината“ – написах: „Непрестанно биеше камбаните на българската свят. Защищаваше българската природа, българския език, българската история, българската култура, българското образование... – всичко, което изгражда България, костите и мускулите й, душата й, основата на основите й – духа й. Но защо правеше това? Отговора ще намерим в публицистичната му книга „Троянските коне в България“:

„Правя всичко това само по вътрешно убеждение и искам да помогна. Аз се съпротивлявам, това значи съм жив!...“

Защото обичам България. И каквото съм, аз съм благодарение на българския народ и на българския език.

Имам дълг към този народ. Ето това не могат да го разберат сега младите хора, с които разговарям. Думата „дълг“ за тях е непозната. Това, заради което Левски е отишъл на бесилото.“

Откъде намира сили? – се питаха мнозина. Намираще ги в България. Тя него бе избрала. А той й се отдаваше с цялото си сърце. Беше за нея щит и меч. И тя го зареждаше с енергия, вдъхновяваше го за високи помисли и високи дела. Затова воюваше неуморимо – дори тогава, когато всеки друг би рухнал, би се отказал. И побеждаваше.“

Днес към тези редове ще допълня само, че Васил Левски, непосредствено преди да увисне на бесилото, казал пред изповедника си иконом поп Тодор Митов: „Сичко, каквото съм сторил, сторих го за отечеството.“ Това свещеникът говорил пред Иван Вазов, който и ни оставя свидетелствата му (вж. сп. „Българска сбирка“, кн. 10/1905 г.).

С пълна сила предсмъртните думи на Апостола подхождат и за Николай Хайтов.

Когато Хайтов си отиде от тоя свят, българската литература осиротя. Осиротя България. Не че и днес не се срещат люде, които обичат България, които работят за нея, които хвърлят сили, вдъхновение, страст, живот, за да я защитават, да й помагат. Но го няма онзи страховит Хайтовски заряд, който озаряваше, наелектризираще общественото ни пространство, захранваше го с живителни енергии. Някак сиво е без него. Скучно. Посредствено. Провинциално. Честичко – и пошло. Да не говорим за литературата...

Предупредиха ме да не твърдя и доказвам, че Николай Хайтов е голям писател и голям патриот – то и така се знаело. Но за Хайтов не можеш да пишеш просто „ей така“, без да направиш дълбок поклон пред неговото действително огромно дело; без да изразиш възхита от способността му да обича отечеството и да го защитава като творец и гражданин, човек и българин; без да останеш в плен на невероятната му писателска дарба; без да почетеш фанатичната му преданост на истината. Просто е безсмислено. Иначе действително ще излезе, че в спомените си за него пишеш единствено за себе си. Затова и си позволявам, след като започнах несръчните си редове, да се поклоня за пореден път пред всичко, което той ни остави и завеща, да се възхитя, да остана в плен, да отдам почит. Това никога не е в повече.

И не на последно място – искам да му благодаря за уроците, които научих от него, които ми помагат да се ориентирам в сложни обстоятелства, да намирам верен път, да виждам изход и в безизходността, въобще – да живея по законите на истината, красотата и любовта, по заветите на Бога, ако и това, последното, за някои да изглежда малко вероятно. Защото Хайтов не натрапваше религиозността си. Дори не знам дали беше религиозен. Не се е случвало да го видя в църква, да пали свещи, да се моли или да се надява на Бога.

Той разчиташе единствено на ръцете, на сърцето, на силата, на интуицията си, на това, което сам прави, на делото. Но в цялостното му поведение, в чистотата на поривите, в полетите на въображението, в съкровените трептения на творчеството му ненаатрапчиво, ала ясно и категорично е заявена такава вяра, която днес рядко намира обиталище в душите на мнозина, подтичващи тук и там из църквите, колкото хората да ги видят.

У Хайтов има нещо от старозаветния максимализъм. Поне на мен така ми се струва. Ясната суровост на духа. Непокколебимата категоричност на изказа. Магическата сила на словото. Мъжествената красота, ако щете.

В последните месеци от живота си той бързаше. Искаше да издаде книги, които като председател на СБП бе отлагал във времето заради нескончаемите си битки. По това време ме помоли да му помагам в организирането на предпечатата. Приех с радост. И го правех с радост. Срецахме се доста често. Понякога ме канеше да обявваме. Ходехме в пицарията до дома му. Водехме интересни разговори. Когато отивах до тях, ми казваше да вземам такси. За негова сметка. Аз, разбира се, възразявах. Но той беше непреклонен. Сега, казваше, когато вече си отивам, разбрах как не съм си пестил времето, а градският транспорт е един истински убиец на времето...

Осмисляйки тези му думи и поведението му него време, научих най-големия урок в живота си – да живее така, все едно на другата сутрин няма да се събужда. Всеки ден – като последен.

На пръв поглед – нищо особено! Нещо, което всеки би трябвало да го знае. Но едно е да го знаеш. Съвсем друго – да го почувстваш или... предчувстваш като истина за себе си. Да го проживееш като истинско, макар и в друг човек. С всяка клетчица да осъзнаеш, че това неминуемо ще се случи и на теб. В този миг... Или в следващия... И трябва да си готов...

Това усещане промени живота ми. Спаси ме от много лутания и колебания, от неверия в себе си, от глупави предрасъдъци. Закали волята ми. Уякчи духа ми. Избави ме от разпиляността по всички посоки. Научи ме да пестя всяка секунда, да отделям съществено от несъществено. Застави ме да виждам, да чувам, да чувствам света и да го обичам. Дали това, което правим, има смисъл или не, се оказа без значение. Важно е да го направим, ако не можем да не го направим. И е важно да го направим така, че да не се срамуваме от него. Като за последно.

(Със съкращения)

Културен афиш февруари

14 февруари 2012

Концерт на ДХС „Български славеи“

по повод 1 144 години от усънието на св. Константин Кирил Философ съвместно с Национален музей „Земята и хората“

Начало 11.00 часа

Музей „Земята и хората“

15 февруари 2012

ЛИТЕРАТУРНА ГОСТОПРИЕМНИЦА

и Надежда Захариева

представят „Врана в снега“ от Георги Константинов

Начало 18.00 часа

Просветна зала

16 февруари 2012

Участие на ученици от класа по китара на Тинко Тодоров в Първи градски фестивал за китарна музика

НЧ „Димитър Динев“

17 февруари 2012

По следите на Апостола –

учредяване на клуб „Родолюбие“ и среща разговор, посветена на 139 години от обесването на Васил Левски съвместно с Районен клуб на пенсионерите „2004 г.“ и 47 СОУ

Начало 11.00 часа

Просветна зала

24 февруари 2012

Срещи в библиотеката

Среща, посветена на 150 години от издаването на сборника „Български народни песни“ на братя Димитър и Константин Миладинови

Начало 15.00 часа

Зала „Библиотеката“

свременно
Читалище

Секретар НЧ „Д-р ПЕТЪР БЕРОН“ – 1926 г.:
Светла СЛАБЕЕВА
Главен редактор: д-р Елена АЛЕКОВА
Художник: Костадин ЛЯНГОВ
Фотограф: Виктор ВИКТОРОВ
Адрес: София 1408, бул. „Витоша“ 109;
тел.: 952 25 78
Вестникът се разпространява безплатно